

EIERSKAPSKONTROLL

KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

RAPPORT

Sunndal kommune

FEBRUAR 2020

SK-1018

FORORD

Denne eierskapskontrollen er utført etter oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner i perioden juni – februar 2020.

Forvaltningsrevisjonen er utført i henhold til veileder selskapskontroll, med vekt på eierskapskontroll (Norges kommunerevisorforbund).

Forvaltningsrevisor vil takke de som har bidratt med informasjon i rapporten.

Teamet har bestått av Margrete Haugum, Merete Montero, Arve Gausen og Mette Sandvik, i tillegg til oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Anna Ølnes.

Trondheim, 6.2.2020

Anna Ølnes /s/

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Denne eierskapskontrollen er utført på oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner. I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i Kristiansund og Nordmøre havn IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

I kapittel 2 beskriver vi og vurderer Sunndal kommune som eier (kapittel 2.3 og kapittel 2.5) og Sunndal kommunes utøvelse av felles eierskap i havrådet (kapittel 2.4 og 2.6).

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding. Revisor vurderer at Sunndal kommune har en eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av eiermelding.

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet. Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret. Forvaltningsrevisor påpeker likevel at det kan være uheldig at rådmann og assisterende rådmann er vararepresentanter til havnerådet (2015 – 2019).

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet. Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret, jf. eierrepresentant.

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale som i hovedsak er i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men IKS-loven er klar på at dette kun kan vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine

representanter. Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene i havnerådet er valgt av eiernes kommunestyre. KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Representantene fra den største eierkommunen, Kristiansund, er ikke representert med ordfører.

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet. Havnerådet har i hovedsak behandlet disse dokumentene i tråd med IKS-loven og selskapsavtalen. Unntaket er fristbrudd når det gjelder avleggelse av årsregnskap, revisjonsberetning og årsmelding i 2016, 2017 og 2019. Det har hatt sammenheng med bl.a. tilsynssaken fra Kystverket. Havnerådet har fått orientering om den såkalte tilsynssaken i flere havnerådsmøter i perioden 2015 – 2018. Det kan se ut til at informasjonen som Havnerådet har fått fra selskapets ledelse og styre noe ensidig har vært at Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil. Havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styre og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet. Revisor vurderer det uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå risiko for at de får godtgjørelse både fra kommunen og havneselskapet, hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften. Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

Revisor konkluderer med Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser for øvrig til konklusjoner og anbefalinger i rapporten fra forvaltningsrevisjon i selskapet som er oppsummert i egen rapport.

Et utkast til rapport fra eierskapskontroll har vært på høring i kommunen og havnerådsleder.

Vi viser til uttalelser fra havnerådsleder og kommunedirektør i Sunndal kommune.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Sammendrag.....	3
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Mandat	8
1.2 Metode	8
2 Kommunens utøving av eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn	9
2.1 Problemstilling	9
2.2 Revisjonskriterier	9
2.3 Sunndal kommune som eier	10
2.3.1 Eiermelding.....	10
2.3.2 Valg av representant til havnerådet.....	10
2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet	11
2.4 Kommunene som eiere i fellesskap	12
2.4.1 Selskapsavtale.....	12
2.4.2 Havnerådets sammensetning.....	12
2.4.3 Havnerådsmøtene	13
2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet.....	16
2.4.5 Etske retningslinjer.....	17
2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap.....	17
2.5.1 Eiermelding.....	17
2.5.2 Valg av representanter til havnerådet.....	18
2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet	18
2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap	18
2.6.1 Selskapsavtale.....	18
2.6.2 Sammensetningen av havnerådet.....	19
2.6.3 Havnerådsmøtene	19
2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet	20
2.6.5 Etske retningslinjer.....	20
3 Uttalelse til foreløpig rapport.....	21
4 Konklusjon.....	22
Kilder.....	23
Vedlegg 1	24
Vedlegg 2.....	25

Tabell

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019.....	14
---	----

1 INNLEDNING

I denne rapporten oppsummerer vi eierskapskontroll for Sunndal kommune i tilknytning til forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH). Rapporten oppsummerer kommunens eierskapsoppfølging og oppfølgingen av KNH gjennom representantskapet (havnerådet). Forvaltningsrevisjonen av KNH er oppsummert i en egen rapport.

1.1 Mandat

Revisjon Midt-Norge har fått i mandat fra kontrollutvalgene i Hemne (nå Heim), Hitra, Kristiansund og Sunndal kommuner å gjennomføre selskapskontroll¹ av KNH. Bestillingen var datert 18.3.2019.

Problemstillingene for eierskapskontrollen er gjengitt i kapittel 2.1

1.2 Metode

Revisor har samlet inn informasjon som vi mener gir dekkende dokumentasjon for å svare på problemstillinger og bestilling. Vi har gjennomgått dokumentasjon av eierstyringen i Sunndal kommunes innsynssystem. Vi har hatt tilgang til KNHs dokumentsystem, hvor vi har hentet opplysninger i protokoller fra møter i havnerådet i perioden 2012 - 2019. Vi har gjennomført intervju med havnerådets leder (ordfører i Hitra kommune). Vi har sendt e-post med spørsmål om kommunens eierskap til de andre eierrepresentantene for de deltakende kommunene i undersøkelsen. Representanten fra Sunndal kommune (2015 – 2019) har svart på spørsmålene. Dokumentasjon som er vedtatt etter november 2019 er ikke tatt med i denne rapporten, og vi tar derfor forbehold om at endringer kan ha funnet sted etter den tid.

¹ KML, §77-5, 1992

2 KOMMUNENS UTØVING AV EIERSKAPET I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN

Kristiansund og Nordmøre havn IKS er et interkommunalt selskap eid av elleve kommuner. Eierskapet i selskapet utøves av den enkelte eierkommune og eierkommunene samlet gjennom møter i Havnerådet.

2.1 Problemstilling

Problemstillingen i eierskapskontrollen er:

Utøver eierkommunene eierskapet i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring?

Denne problemstillingen besvares i to deler.

1. Hvordan utøver den enkelte eierkommune sitt eierskap?
2. Hvordan utøver eierkommunene eierskapet i fellesskap i havnerådet?

2.2 Revisjonskriterier

Vurderingskriterier som ligger til grunn for eiernes styringsdokumenter er hentet fra kommuneloven fra 1992² (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1992), IKS-loven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1999), KS anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse (KS, n.d.) og selskapsavtalen til Kristiansund og Nordmøre havn (Havnerådet i KNH, 2017).

- Kommunen bør ha en eierskapsmelding som rulleres minst en gang i valgperioden og som minimum inneholder oversikt over selskaper, politisk styringsgrunnlag, juridisk styringsgrunnlag, formål og strategier samt selskapenes samfunnsansvar
- Kommunen velger representant med vararepresentant til Havnerådet
- Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet

Revisjonskriterier for eiernes felles utøvelse av eierskapet i havnerådet:

- Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever

² Ny kommunelov i hovedsak gjelde fra høsten 2019

- Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet
- Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap samt gjøre vedtak om utbygging og finansiering

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

2.3 Sunndal kommune som eier

2.3.1 Eiermelding

Sunndal kommune har en eierskapsmelding som er vedtatt i kommunestyret 14.02.2017, sak 1/17, med en selskapsdel som er oppdatert 27.03.2019. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier. Denne delen omhandler flere bestemmelser om kommunikasjonen mellom selskapet og kommunen og dette er det redegjort for i kapittel 2.3.3.

Selskapsdelen, som er del to i eiermeldingen, inneholder en oversikt over alle selskapene hvor kommunen har eierinteresser. Her går det fram at bakgrunnen for eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn IKS er samfunnsøkonomisk motivert. Kommunen ble invitert til å bli med i stiftelsen av havna i 2003. Sunndal kommune er nest største eier. Om eierstrategien heter det at det er strategisk viktig for Sunndal kommune å ha et godt samarbeid med havna om drift og utvikling i næringsutviklingssammenheng og at eierposten opprettholdes.

2.3.2 Valg av representant til havnerådet

I selskapsavtalen § 3-1 framgår det at kommunestyret i Sunndal selv velger en representant med vararepresentant til havnerådet. I eiermeldingen går det fram at rett etter et kommunestyrevalg skal det oppnevnes representanter for kommende valgperiode.

Sunndal kommunestyre valgte Janne Merete Rimstad Seljebø til representant og rådmannen og assisterende rådmann til varamedlemmer i kommunestyremøtet 18.11.2015, sak PS 94/2015³.

³ Forvaltningsrevisor har ikke sett på valg for denne perioden, men vet at det ordfører og varaordfører som er representanter i havnerådet.

2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

I selskapsavtalen § 3-5 står det at havnerådets protokoll skal sendes til kommunestyrene i eierkommunene. I § 6-3 om økonomiplanen går det fram at den fastsatte økonomiplanen skal oversendes kommunestyrene i de samarbeidende kommunene.

I Sunndal kommune sin Eiermelding står det at uavhengig av hvem som representerer eier i eierorganet, bør eventuelle prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer. Det vil være opp til kommunestyret å ta stilling til hvor mye som skal være forankret eller diskutert i kommunestyret i forkant av behandling i det operative eierorganet, og om representantene kan instrueres. Det er også den enkeltes representant sitt selvstendige ansvar å innhente tilstrekkelig informasjon til å kunne utøve sin rolle som eierrepresentant for en kommune i det aktuelle selskapet.

I eierskapsmeldingen er det nedfelt eierskapsprinsipper. Noen relevante prinsipper er at selskapsavtaler skal behandles i kommunestyret, kommunen som eier skal sørge for riktig kompetanse til styrene i sin oppnevning av representanter, i interkommunale selskaper bør honoreringen til styret være på tilnærmet samme nivå som godtgjøring til politikere, selskapet skal rapportere til eier i henhold til fastlagt årshjul, som er gjengitt. Det stilles også krav til utøvelse av eierrollen. Noen av disse kravene er at eierrepresentantene plikter å avklare eiernes syn før møter i selskapenes organer, at eierrepresentantene skal rapportere tilbake til eier ved økonomi og planutvalget samtidig som protokoller fra møter i eierorganer er referatsaker i utvalget eller når rapporteringen er satt opp som orienteringssak. Valgte representanter skal ha anledning til å få en politisk avklaring av alle saker i forkant av møter i selskapene. Videre står det at kommunen har et eiersekretariat som blant annet skal gjennomgå innkallinger og protokoller fra eierorganer for å kontrollere at kommunens interesser blir ivaretatt i tråd med eierskapsmeldingen.

I selskapsdelen av eierskapsmeldingen finnes omtalen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS. Her er framgått det at det årlig skal rapporteres revisorbekreftet årsregnskap med noter og styrets beretning og protokoller fra representantskapet. Selskapets styringsdokumenter skal oversendes fortløpende ved utarbeidelse eller endring.

Eierrepresentanten svarer i epost at saken med tilsyn fra Kystverket på selvkostberegninger av anløpsavgift var oppe i kommunestyret i Sunndal 14.06.2017 (arkivsak 2009/1167-41). Videre skriver eierrepresentanten at alle protokoller fra havnerådet legges fram som referat i kommunestyret. Eierrepresentanten påser at møteprotokollene legges fram og svarer på spørsmål i møtene hvis det er aktuelt.

Sunddal kommunestyre hadde den reviderte selskapsavtalen til behandling i sak 36/18 og vedtok å godkjenne den reviderte avtalen.

2.4 Kommunene som eiere i fellesskap

Her presenterer vi data for kommunenes eierskap i fellesskap.

2.4.1 Selskapsavtale

Kristiansund og Nordmøre havn IKS sin selskapsavtale ble vedtatt 23.11.2010. På dette tidspunktet ble Hitra kommune eier av selskapet. Selskapsavtalen er senere revidert den 10.11.2017. Selskapsavtalen er selskapets vedtekter. Innledningsvis i selskapsavtalen framgår det når de enkelte kommunene har vedtatt den. Selskapsavtalen inneholder blant annet bestemmelser om havnerådet og havnestyret og disse organenes rolle. Selskapsavtalen regulerer eierforholdet mellom kommunene og kommunenes ansvar. De deltakende kommunene har et ubegrenset ansvar for så stor del av det interkommunale havneselskapets forpliktelse, som den enkelte deleier har eierandel i havneselskapet. Som en del av de økonomiske bestemmelsene framgår det at årsregnskapet skal være avlagt innen 15. februar og være ferdig revidert innen 15. mars. Årsregnskapet med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Det framgår av selskapsavtalen at eierne har gitt selskapet en låneramme på 200 millioner kroner og at den indeksreguleres hvert år med konsumprisindeksen.

Selskapsavtalen ble revidert i 2017 og endringene ble besluttet i havnerådet 10.11.2017, sak 18-17. Forut for vedtaket i havnerådet ble styrets forslag til endringer i selskapsavtalen oversendt til jurist for vurdering i forhold til om det var tilstrekkelig at havnerådet vedtok de foreslåtte endringer eller om saken måtte behandles av eierkommunene. Juristen vurderte at forslagene til endring ikke behøver å vedtas likelydende i alle samarbeidskommunenes kommunestyrer, og at endringene kan vedtas i havnerådet. Havnerådets vedtak omfattet i tillegg til godkjenningen av selskapsavtalen også et punkt om at revidert selskapsavtale oversendes de respektive eierkommunene som meldingssak. Eierkommunene informeres om revisjonen av selskapsavtalen i brev av 14.11.2017 fra havnerådets leder. Havnerådsleder forklarte i intervju at endringen ble vurdert som så uvesentlig (juridisk vurdering) at avtalen ikke trengte ny behandling og godkjenning i alle eierkommunene. Det var ingen av eierkommunene som hadde innvendinger mot det.

2.4.2 Havnerådets sammensetning

Havnerådet er sammensatt av fem representanter, med vararepresentanter, fra Kristiansund kommune, som har størst eierandel (38 %) og en representant og vararepresentant fra de 10

andre kommunene. I telefonintervju med havnerådsleder ga han uttrykk for at havnerådet stort sett er hensiktsmessig sammensatt, men at han hadde ønsket at den største eieren hadde valgt ordføreren blant de fem som sitter i havnerådet. Han stilte også spørsmål ved hensikten med å ha fem representanter. Han viste til andre interkommunale selskap, som hans egen kommune deltar i, der det er en representant fra alle kommunene, og så vektet stemmene etter eierandel. Da selskapsavtalen/vedtektene ble endret sist, kom det inn en bestemmelse om at representantene fra Kristiansund, i forbindelse med konstitueringen av hvert møte, måtte avklare hvem av representantene som har kommunens stemmerett.

2.4.3 Havnerådsmøtene

Havnerådets møter er regulert i IKS loven og i selskapsavtalen. I tabellen under vises havnerådets møter i perioden 2016 til 2019, med et utvalg av de sakene som er behandlet og vedtak om investeringsbeslutninger.

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019

Møtedato	Saker	Aktuelle vedtak
27.05.2016	PS R 09-16 Fastsetting av nye honorarsatser for styre- og rådsmedlemmer PS R 10-16 Godkjenning av årsregnskap for 2015 PS R- 11-16 Surnadal havn – økning av investeringsrammen	Årsregnskap 2015
05.01.2017	PS R 05-17 Orienteringssaker/eventuelt. Tilsynssak Kystverket PS R 04-17 Budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2022	
28.07.2017	PS R 12-17 Orienteringssaker, herunder status tilsyn Kystverket PS R 09-17 Godkjenning av regnskap og årsberetning for 2016 PS R 11-17 Vikan fiskerihavn – byggeregnskap PS R 13-17 Orientering om og drøfting av selskapets vedtekter og selskapsavtalen	
10.11.2017	PS R 17-17 Godkjenning av budsjett 2018 og økonomiplan for 2019-2023 PS R 18-17 Revisjon av selskapsavtalen og vedtekter for KNH PS R 19-17 Landstrømsanlegg på Storkaia - investeringsbeslutning	Vedtar investering i landstrømsanlegg til kr 8 390 000. KNH sin andel er kr 1 678 000. Finansieres med låneopptak i kommunalbanken
27.04.2018	PS R 05-18 Godkjenning av årsregnskap og årsmelding for 2017 PS R 07-18 Orienteringssaker, herunder ny havne- og farvannsløp PS R 08-18 Eventuelt. Påstander i forbindelse med praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmer.	
12.11.2018	PS R 13-18 Bygging av næringsbygg på Devoldholmen PS 14-18 Budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2024 PS R 15-18 Valg av nestleder til havnerådet PS R 16-18 Havnerådets valgkomite – avklaring oppdatering	Godkjenner investering innenfor en kostnadsramme på 22 mill eks mva. Finansieres med låneopptak i Kommunalbanken
22.05.2019	PS R 05-19 Godkjenning av årsregnskap og årsberetning for 2018	

Kilde: KNH

Det er to havnerådsmøter i året, med unntak av 2016 og 2017. Her er det andre møtet i 2016 først gjennomført i begynnelsen av 2017. Det første havnerådsmøtet i året behandler årsregnskap og årsberetning. I selskapsavtalen står det i § 6-2 at årsregnskap med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Denne fristen ble overskredet i 2016, 2017 og i 2019. Vi viser til kommentar fra havnerådsleder, jf. kapittel 3, og at begrunnelsen har vært de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Det andre havnerådsmøtet i året behandler budsjett for det påfølgende året, samt økonomiplan for de fire neste årene, og dette er gjort i alle fire årene revisor har sett på. Selskapsavtalens §6-1

angir at havnerådet, innen utgangen av året, skal fastsette bindende økonomiske rammer for havneselskapsdrift og investering for det kommende kalenderåret. Budsjett for 2017 ble vedtatt 05.01.2017.

Havnerådet behandler også investeringsbeslutninger ifølge selskapsavtalen.

I 2018 beslutter havnerådet bygging av næringsbygg på Devoldholmen innenfor en kostnadsramme på 22 millioner. I styremøte 08.02.2019 godkjenner havnestyret en ny kostnadsramme på 27 millioner som finansieres med låneopptak i kommunalbanken, og havnestyret anbefaler at havnerådet godkjenner økningen av lånerammen fra 22,0 mill til 27,0 mill. Denne saken er ikke lagt fram for havnerådet i havnerådets møte 22.05.2019.

Det framgår av § 25 IKS-loven at vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom må treffes av havnerådet. I selskapsavtalen §6-4 heter det at etter havnerådets nærmere bestemmelser kan havnestyret forestå pantsettelse og avhendelse av havnekapitalens eiendommer og innretninger.

I styremøte 30.10.2017, sak 23-17 Eventuelt, redegjør havnesjefen for status angående prosjektet på Kranaskjæret. Det framgår av protokollen at Kristiansund kommune har overskjøtet eiendommen som omfatter Kranaskjæret (og Vedkaia) til KNH og at KNH vederlagsfritt vil overskjøte Kranaskjæret til småbåtlaget. Denne orienteringen tar styret til etterretning. Revisor finner ikke at overskjøting av Kranaskjæret er behandlet i Havnerådet,

Havnerådslederen forteller at havnerådet er løpende orientert og vedtar investeringer slik vedtektene bestemmer. Hva de ulike investeringene vil gi av økonomiske gevinster kan sikkert diskuteres, men slike vurderinger selvsagt framlagt og vurdert i forbindelse med de konkrete investeringsprosjektene. Låneopptaket er godt under den vedtektsbestemte rammen på 200 millioner og havnerådslederen er ikke bekymret for selskapets låneopptak. Havnerådslederen forteller at han har etterlyst en revidering og oppfølging av strategidokumentet fra styret.

En sak som havnerådet har hatt oppe i denne perioden er tilsynssaken. Havnerådsleder sier at det er styrets ansvar at anløpsavgiften er innenfor regelverket. Havnerådet har bedt om å bli orientert i den perioden som dette har pågått. Da har både selskapet som skal være eksperter på området og to revisorer vært inne. Ifølge havnerådsleder har alle vært like sikre på at måten KNH har praktisert anløpsavgiften har vært riktig. Havnerådet har stolt på at de har fått de riktige rådene, og har ikke hatt mulighet til å kontrollere riktigheten i dette.

Hurtigruten ASA var den utløsende faktoren, og man hørte i forkant at de hadde stevnet en del havneselskap i nord. Havnerådsleder stilte spørsmål om Kystverket har «blitt brukt» i denne sammenhengen, da de satte i gang tilsyn i kjølvannet av Hurtigrutens klage.

Havnerådsleder tar til etterretning Kystverkets pålegg og departementets vedtak, men er kritisk til tolkningen.

Havnerådsleder har tillit til at alt er gjort riktig nå, etter selskapets oppfølging av pålegg som framkom av tilsynet

2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet

I selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styret og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet.

Reglementet for godtgjørelse til havneråd og havnestyre er gjort gjeldende fra 27.05.2016 og inneholder følgende bestemmelser:

§1. Godtgjørelse til havnerådets medlemmer og varamedlemmer.

Havnerådets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1600 pr møte. Havnerådets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 20 000 og 11 000.

§2. Godtgjørelse til havnestyrets medlemmer og varamedlemmer

Havnestyrets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1350 pr møte. Havnestyrets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 50 000 og 25 000. Styremedlemmer skal ha en årlig godtgjørelse på kr 19 000.

§2.1 Deltakelse i utvalg/møter

Deltakelse i utvalg-forhandlings- og orienteringsmøter som representant for KNH godtgjøres med kr 700 pr møte.

§3 Det er kommunen representantene representerer som skal dekke tapt arbeidsfortjeneste.

§4. Reiseutgifter

Reiseutgifter dekkes etter det til enhver tid gjeldende regulativ for staten. KNH dekker reiseutgifter til havnestyret, eierkommunene dekker reistekostander for medlemmer i havnerådet.

På havnerådsmøte 12.06.2015, sak 06-15 ble det valgt en valgkomite. Valgkomiteens oppgave er å fremme forslag på:

- Leder og nestleder til havnerådet
- Forslag til kandidater til styret for havnevirksomheten
- Forslag på leder og nestleder i havnestyret
- Fremme forslag på honorarsatser for havneråd og havnestyret

En tilsvarende sak med de samme oppgavene, men nye medlemmer til valgkomiteen, ble behandlet 12.11.2018, sak PS R 16-18. I havnerådsmøte 27.04.2018, sak PS R 08-18 Eventuelt, informerte havnerådets leder om framsatte påstander i forbindelse med selskapets praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmene. Havnrådslederen la fram skriftlig dokumentasjon på hvordan han hadde svart ut dette. Denne dokumentasjonen har ikke revisor sett. Havnerådet fattet følgende vedtak: «Havnerådet viser til selskapsavtale og vedtekt for Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, §7-5 og vedtak fattet i havnerådet PS R 10-16 den 27.05.2016.»

2.4.5 Ethiske retningslinjer

En av KS sine anbefalinger er at eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. I Sunndal kommunes eierskapsmelding, kapittel 2.6.2 framgår det en rekke krav som kommunen stiller til selskaper, der etiske retningslinjer for å ivareta sitt samfunnsansvar er et av kravene som kommunen stiller til selskapene. Revisor har gjennomgått de tilgjengelige havnestyreprotokollene fra 2012 og fram til i dag uten å finne at etiske retningslinjer er behandlet.

2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap

2.5.1 Eiermelding

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding.

Sunndal kommune har en todelt eierskapsmelding. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier og er vedtatt i 2017. Del to omhandler selskapene som kommunen har eierinteresser i og denne er oppdatert i 2019.

I den nye kommuneloven (LOV-2018-06-22-83) er eiermelding vedtektsfestet i §26-1. Her framgår det at kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- a. Prinsipper for eierstyring

- b. Oversikt over selskaper med eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c. Formål med eierinteressene

Revisor vurderer at Sunndal kommune har en Eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av Eiermelding.

2.5.2 Valg av representanter til havnerådet

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet.

Sunndal kommune har en Eierrepresentant og Vedkommende er valgt i 2015. Rådmann og assisterende rådmann er valgt som varamedlemmer. KS sine anbefalinger er at kommunestyret som hovedregel oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets Eierrepresentanter i Eierorganet. Ifølge denne anbefalingen er det uheldig at rådmann og assisterende rådmann er valgt til Eierrepresentanter.

Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret.

2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet.

Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret.

2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap

2.6.1 Selskapsavtale

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Det foreligger en selskapsavtale fra 2010 og en revidert utgave datert 10.11.2017. Selskapsavtalen inneholder de forhold som lov om interkommunale selskap lister opp i § 4. Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS benevnes som havneråd og styret benevnes som havnestyre. Selskapsavtalen fra 2010 er vedtatt i Eierkommunene sine kommunestyrer forut for vedtaket i havnerådet 23.11.2010. Den reviderte utgaven er ikke vedtatt i kommunene, men oversendt som melding til kommunene etter en forutgående juridisk vurdering av om revideringene krevde beslutning i

kommunestyrene. I den juridiske vurderingen ble det vurdert at endringene omfattet forhold i selskapsavtalen som kunne vedtas av havnerådet.

Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale i hovedsak i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men ifølge IKS-loven kan dette bare vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

2.6.2 Sammensetningen av havnerådet

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter.

Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene er valgt av eiernes kommunestyre. KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Vi registrerer at havnerådets leder kunne ønsket at ordføreren i den største eierkommunen hadde vært en av representantene i havnerådet (gjelder 2015 – 2019).

2.6.3 Havnerådsmøtene

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet.

Havnerådet behandler i det første møtet i året, årsregnskap med revisjonsberetning og årsmelding slik IKS-loven beskriver. I tre av de fire årene revisor har sett på har ikke havnerådet klart å overholde fristen for behandling av årsregnskapet, som er satt til 1. mai. Havnerådsleder har, i uttalelse til rapporten, begrunnet det med usikkerheten knyttet til anløpsavgiften og Kystverkets tilsyn. Havnerådet behandler i det andre møtet i året budsjett for det påfølgende året og økonomiplan for de neste fire årene. I ett år er denne saken behandlet i et møte i starten av det nye året, noe som ikke er i tråd med selskapsavtalen.

Havnerådet behandler investeringsbeslutninger. Forvaltningsrevisor savner en behandling av den økte investeringsrammen på Devoldholmen i havnerådet.

Revisor kan ikke se at avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune er vedtatt av havnerådet, slik IKS-loven krever når det gjelder avhending av eiendom.

Informasjon fra protokoller og intervju tyder på at havnerådet har blitt orientert underveis om tilsynssaken og feil innbetalt anløpsavgift. Det virker som at den informasjonen havnerådet har fått, fra selskapet som har spesialkompetanse på dette feltet og fra KNHs revisor, ensidig har vært at Hurtigrutens klage og Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil.

Revisor registrerer videre at havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Vi registrerer at haverådslederen er trygg på selskapets økonomiske situasjon, til tross for at balansen er svekket som følge av tilsynssaken. Han er også trygg på at lånerammen er innenfor det som selskapsavtalen setter.

2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet

Havnerådet skal vedta godtgjørelser av styreverv.

Havnerådet vedtar godtgjørelse til styret. I tillegg vedtar havnerådet møtegodtgjørelse til eierrepresentantene som møter i havnerådet og i tillegg en fast godtgjørelse til nestleder og leder i havnerådet. Dette gjør at havnerådsmedlemmene vedtar godtgjørelse til seg selv, noe som er uheldig.

Noen av havnerådsmedlemmene har en betalt jobb som politikere, og en møtegodtgjørelse for rollen som havnerådsmedlem gjør at det kan oppfattes som dobbelt betaling.

Videre åpner reglementet opp for at havnerådsrepresentantene kan få dekket tapt arbeidsfortjenesten fra de enkelte kommunene i tillegg til møtegodtgjørelser

Revisor vurderer det som uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå en dobbeltbetaling hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

2.6.5 Etske retningslinjer

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

3 UTTALELSE TIL FORELØPIG RAPPORT

En foreløpig rapport har vært sendt til kommunen og havnerådsleder for uttalelse. Vi har fått tilbakemelding fra havnerådets leder. Han kommenterer to forhold i rapporten:

Det ene er behandling av årsregnskap m.v. etter fristen. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai. Han begrunner det med de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Forvaltningsrevisor har utdypet avsnittet hvor dette kommer fram med denne begrunnelsen.

Det andre han kommenterer er det vi beskriver og vurderer når det gjelder godtgjørelse til havnerådsmedlemmene (herunder leder og nestleder). Havnerådsleder viser til selskapsavtalen, og at denne bestemmelsen om godtgjøring har vært gjenstand for kommunestyrebehandling i flere omganger siden selskapsavtalen ble vedtatt første gang. Kommunene har følgelig vedtatt at det skal foregå på denne måten. Dette er, ifølge havnerådsleder avklart med KS, og det har ikke framkommet informasjon som tilsier at det er ulovlig. Forvaltningsrevisors påpekning av dette gjelder risikoen det kan være for at enkelte havnerådsmedlemmer får fra kommunen som politiker og fra havneselskapet. Vi har ikke antydning at det er ulovlig, men vil likevel vise til kapittel 8 i någjeldende kommunelov, §§ 8-3 – 8-10).

Forvaltningsrevisor har også mottatt en uttalelse med vedlegg fra kommundirektøren i Sunndal kommune. Med henvisning til det vi skriver om godtgjørelse av havnerådsmedlemmene viser hun til vedtak i Sunndal kommunestyre, 24.10.2018, om ulike satser for kommunale tillitsverv i Sunndal kommune. I vedtakets punkt 4) og 5) går det fram at ledere og medlemmer i gruppe 2 (deriblant ledere og medlemmer i representantskap for interkommunale selskap) får godtgjørelse i henhold til en andel av ordførerens lønn. Dette ble gjort gjeldende fra 1.1.2019.

4 KONKLUSJON

I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

Revisor mener at Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser forøvrig til våre vurderinger i kapitlene 2.4 og 2.5. Vi viser også til konklusjon og anbefalinger i rapport fra forvaltningsrevisjon i Kristiansund og Nordmøre havn.

KILDER

Havnerådet i KNH. (2017). *Revidert selskapsavtale for Kristiansund og Nordmøre havn IKS*.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1992). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107?q=Kommuneloven>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1999). *Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)*. [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov om interkommunale selskap](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov%20om%20interkommunale%20selskap)

KS. (n.d.). *Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse og kontroll*.

VEDLEGG 1

Anna Ølnes

Fra: Ole Laurits Haugen <Ole.Laurits.Haugen@hitra.kommune.no>
Sendt: tirsdag 7. januar 2020 10:46
Til: Anna Ølnes
Kopi: Postmottak; Laila Eide Hjertø
Emne: Re: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon - Kristiansund og Nordmøre havn

Hei

Jeg har kjapt gått gjennom dok. eierskapskontroll.

To kommentarer:

1. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai.

Jeg mener det da må spørres hvorfor? Mitt svar: Både tvisten som oppsto ift hurtigrutens manglende innbetaling av fakturert avgift og den påfølgende tilsynssaken fra Kystverket ga forsinket behandling. Og da begrunnet med de mange spørsmål og uklarheter som oppsto og vedvarte ift «hva blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette»? Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var jeg tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Dermed ble det utsatt behandling i havnerådet.

2. I anførslene om godtgjørelser til havnerådet og herunder ledere og nestleder, så framkommer det at kommunene bør bestemme dette. Bestemmelsene for hvordan dette behandles framgår av selskapsavtalen og vedtektene, og de samme bestemmelser har, såvidt meg bekjent, vært gjeldende fra de ble vedtatt første gang og ved senere behandlinger i de enkelte eierkommuner. Dermed er det slik at kommunene har vedtatt at det skal foregå på denne måten, og såvidt meg bekjent er det også slik det er bestemt og praktiseres i andre IKS-selskap. Lovligheten med dette er også sjekket ut med f.eks. KS og det har ikke framkommet noe, såvidt meg bekjent, som tilsier at dette er en ulovlig måte

Mvh
Ole L Haugen
Ordfører Hitra kommune

VEDLEGG 2

Anna Ølnes

Fra: Randi Borghild Dyrnes <randi.dyrnes@sunndal.kommune.no>
Sendt: torsdag 2. januar 2020 14:07
Til: Anna Ølnes; Post
Emne: SV: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Kristiansund og Nordmøre havn
Vedlegg: Vedtak politikergodtgjøring 24102018.pdf

Hei, jeg er kun kopimottaker av dette, men finner det naturlig å informere om Sunndal kommunestyre sitt vedtak av 24.10.18 ang godtgjørelse til Sunndal sine medlemmer i representantskap o.l. i IKS.

Vennlig hilsen

Randi Dyrnes
Kommunedirektør
Sunndal kommune
Tlf.: 957 52 507
www.sunndal.kommune.no

Vedlegg til uttalelse, vedtak av 24.10.2020 ikke lagt ved rapporten

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidt norge.no

